

KRÓLESTWO KAMBODŻY

PODSTAWOWE INFORMACJE

Kambodża jest krajem zaliczanym do Azji Południowo-Wschodniej, położonym na wybrzeżu Zatoki Tajlandzkiej, graniczącym z: Tajlandią, Laosem i Wietnamem.

Powierzchnia	181,04 tys. km ²
Liczba ludność	14,5 mln. mieszkańców.
Stolica	Phnom Penh
Ustrój polityczny	Monarchia Konstytucyjna
Głowa państwa	król (obecnie Norodom SIHAMONI)
Język urzędowy	khmerski
Bogactwa naturalne	Ziemia uprawna, lasy, warunki do rozwoju elektrowni wodnych. Z zasobów mineralnych występują: ropa naftowa, gaz ziemny, boksyty, żelazo, mangan, fosfaty, kamienie szlachetne.
Waluta	riel kambodżański (KHR)
Religia dominująca	buddyzm
Strefa czasowa	UTC +7

GOSPODARKA

Kambodża jest jednym z najbiedniejszych krajów świata i jednym z najmniej rozwiniętych krajów ASEAN. Trwający przez pełną dekadę w latach 1970-tych stan wojny, najpierw

domowej (1970-1975), potem rządów czerwonych khmerów (1975–1979) oraz wojny z Wietnamem (1978–1979) kompletnie wyniszczył ten i tak biedny wcześniej kraj. Zniszczone zostały w tym czasie plantacje ryżu, kauczuku, infrastruktura drogowa i kolejowa, w stopniu takim, że jeszcze do 1995 r. gospodarka Kambodży nie osiągnęła poziomu sprzed 1970 r. Transformacja od centralnie sterowanej gospodarki do gospodarki rynkowej rozpoczęła się w późnych latach 1980-tych. Kraj otworzył się na współpracę międzynarodową i inwestycje zagraniczne. Kambodża została w 1999 r. członkiem ASEAN, w 2004 r. przyjęta została do WTO przyjmując na siebie szereg zobowiązań związanych z liberalizacją rynku wewnętrznego, a obecnie czyni starania o uczestnictwo w APEC. Początek wyraźnego wzrostu gospodarczego Kambodży zbiegł się z ustabilizowaniem sytuacji politycznej (m.in. ponownym ustanowieniem królestwa). W latach 1994–2008 średni, roczny wzrost gospodarczy wyniósł ok. 8,8%. W 1995 r. PKB osiągnął wartość ok. 3,1 mld USD (ok. 270 USD per capita), a w 2008 r. – ok. 10,3 mld USD (ok. 625 USD per capita). W okresie tym najwyższy wzrost odnotowała Kambodża w 2005 r. (13,4%). W latach 2006 i 2007 tempo wzrostu mierzone zmianą PKB nieco spadło, ale nadal było wysokie i wyniosło, odpowiednio: 10,8% i 10,2%. Wzrost PKB wspierany był w ostatnich latach przez wzrost konsumpcji prywatnej (szacunkowo 6,7% i 6,2%, w latach odpowiednio 2006 i 2007), przy jej udziale 78,2% PKB. Dzięki liberalnym przepisom w zakresie dopuszczalnej działalności przedsiębiorstw zagranicznych wartość inwestycji napływających do Kambodży szybko wzrastała, od poniżej 100 mln USD w 2003 r. do blisko 700 mln USD w 2007 r. W latach 2002–2007 złożone zostały w CDC aplikacje o zachęty i ulgi inwestycyjne na projekty o łącznej wartości ok. 6,6 mld USD, z czego ok. 3,9 mld pochodziło od inwestorów zagranicznych. Wśród tych ostatnich przodował region Azji i Pacyfiku z aplikacjami o wartości ok. 3,3 mld USD (991 mln USD w 2007 r.), następnie z Europy ok. 467 mln USD (102 mln USD w 2007 r.). Największą wartość reprezentowały aplikacje z Chin (ok. 1534 mld USD – prawie połowa), następnie z Tajlandii (398 mln USD), Malezji (347 mln USD), Korei Płd. (317 mln USD), Wietnamu (215 mln USD), Tajwanu (163 mln USD) i Singapuru (95 mln USD). Z krajów europejskich najwięcej aplikacji złożyły firmy rosyjskie (o wartości 280 mln USD), następnie francuskie (84 mln USD), brytyjskie (63 mln USD) i belgijskie (33 mln USD). Sektorem, który zaabsorbował najwięcej inwestycji była turystyka, z aplikacjami o łącznej wartości ok. 3,4 mld USD w latach 2002 – 2007 (z czego wiele było inwestycjami krajowymi), następnie przemysł (ok. 2,1 mld USD), inne usługi poza turystyką (ok. 1,8 mld USD) oraz rolnictwo (787 mln USD).

GŁÓWNE SEKTORY GOSPODARKI KAMBODŻY

Wkład poszczególnych sektorów gospodarki w tworzenie Produktu Krajowego Brutto ulegał ostatnim latom jedynie niewielkim fluktuacjom i wg danych IMF (2006) oraz ADB (2007, 2008) był następujący:

Wkład do PKB [%]

Sektor	2006	2007	2008
Rolnictwo	30,1	31,9	32,4
Przemysł	26,2	26,8	22,4
Usługi	38,7	41,3	38,8

Rolnictwo pozostaje ważnym sektorem gospodarki Kambodży, zatrudniającym ok. 70% ludności, z ok. 85% ludności zamieszkującej tereny wiejskie. W ciągu ostatnich 15 lat obserwowany był spadek wkładu sektora do generowania PKB od ok. 40% w połowie lat 1990-tych do ok. 32% w 2007 r. W roku tym ponad połowę stanowiła produkcja roślinna (15,5% PKB), z czego produkcja ryżu – 8,6%, hodowla zwierząt – 4,4%, rybołówstwo – 6,9%, a leśnictwo (w tym wyręb lasu) – 2,9%.

Przemysł (w skład którego wliczane jest także górnictwo, budownictwo i produkcja energii elektrycznej oraz innych czynników energetycznych) to prawie 25% PKB. W 2007 r. najistotniejszy wkład w tworzenie PKB miała produkcja przemysłowa (17,3%), z czego na najbardziej rozwiniętą gałąź przemysłu Kambodży – produkcję tekstyliów, ubrań i obuwia – przypadło 12,1%. Przemysł tekstylny jest silnie uzależniony od popytu na rynku amerykańskim, gdyż aż 70% całego eksportu tego sektora kierowanych jest na ten rynek (w 2009 r., w dużej mierze w związku ze spadkiem eksportu odzieży i tekstyliów do USA o ok. 21%, produkcja całego sektora przemysłowego spadła o 13%). Sektor budownictwa wytworzył 6,7% PKB, produkcja czynników energetycznych – 0,6%, a przemysł wydobywczy – 0,4%.

Usługi wygenerowały w 2007 r. 38,5% PKB Kambodży, a wkład poszczególnych podsektorów był następujący: handel – 8,9%, usługi hotelarskie i gastronomiczne – 4,3%, usługi transportowe i komunikacyjne – 6,9%, usługi finansowe – 1,4%, usługi państwowe (administracja publiczna) – 1,9%, nieruchomości – 6,3%, inne usługi – 8,8%. Dla sektora usług b. ważną rolę spełnia turystyka, z ponad 2 mln turystów (w 2009 r. było ich 2,2 mln) rocznie odwiedzających Kambodżę w ostatnich latach, generując znaczną część usług w zakresie transportu oraz usług hotelowych i gastronomicznych. Turystyka stanowi ciągle istotny impuls również dla rozwoju sektora budownictwa – w związku ze stale rozbudowywaną bazą hotelową.

Uczestnictwo w wielostronnych organizacjach i porozumieniach o charakterze ekonomicznym

- Światowa Organizacja Handlu (WTO),
- Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju (IBRD) - Bank Światowy,
- Międzynarodowy Fundusz Walutowy (IMF),
- Azjatycki Banku Rozwoju (ADB),

- Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN),
- Międzyregionalny Dialog Azja-Europa (ASEM),
- Światowa Organizacja Własności Intelektualnej (WIPO),
- Międzynarodowa Organizacja Pracy (ILO),
- International Maritime Organization (IMO),
- Międzynarodowa Korporacja Finansowa (IFC).

RELACJE GOSPODARCZE Z UE

Unia Europejska należy do głównych partnerów handlowych Kambodży, będąc drugim po USA importerem towarów z tego kraju. Wg danych Eurostat, obroty handlowe pomiędzy UE i Kambodżą rosną systematycznie, od ok. 600 mln Euro w 2003 r. do ponad 800 mln Euro w ostatnich dwóch latach. W 2008 r. wyniosły one ok. 880 mln Euro, z importem Unii – 727 mln Euro oraz eksportem – ok. 152 mln Euro i ujemnym saldem w wysokości 575 mln Euro. W ciągu 6 miesięcy 2009 r. obroty wyniosły 390 mln Euro, z eksportem UE wynoszącym 81 mln Euro, importem: 309 mln Euro i ujemnym saldem wynoszącym 228 mln Euro. Eksport UE do Kambodży rośnie w ostatnich latach w tempie 10–12% rocznie (z wyjątkiem kryzysowego roku 2009). W 2007 r. Unia Europejska była odbiorcą ok. 17% eksportu Kambodży, a głównymi importerami były: Niemcy (7,5%), Wlk. Brytania (4,7%) i Hiszpania (2,9%). Towary kambodżańskie mają praktycznie bezcłowy dostęp do rynków unijnych w ramach programu „Everything but Arms”. UE nie należy do głównych inwestorów w Kambodży ze skumulowanymi inwestycjami w latach 2002 – 2007 o wartości nie przekraczającej 200 mln USD. Najwięcej aplikacji inwestycyjnych złożyły: Francja (łącznie o wartości 84 mln USD), Wlk. Brytania (63 mln USD), oraz Belgia (33 mln USD). W 1997 r. podpisana została pierwsza umowa o współpracy pomiędzy UE i Kambodżą „European Union and Cambodia Framework Cooperation Agreement”, której celem było, m.in. zintensyfikowanie i dywersyfikacja współpracy gospodarczej, a zwłaszcza handlu poprzez zastosowanie klauzuli najwyższego uprzywilejowania (KNU) w kontaktach handlowych.

Unia Europejska oraz poszczególne kraje członkowskie realizują szereg projektów pomocowych z udziałem funduszy UE i krajowych. W 2007 r. UE przeznaczyła ponad 170 mln USD na pomoc dla Kambodży w ramach różnorodnych projektów pomocowych, co stanowiło ok. 25% całej pomocy międzynarodowej w tym okresie. Programy pomocowe mają na celu wspieranie Kambodży we wprowadzaniu reform administracyjnych, podnoszenie wiedzy w Kambodży nt. regulacji, procedur i zasad funkcjonowania poszczególnych sektorów gospodarki w UE, podnoszenie przejrzystości prowadzenia działalności gospodarczej w Kambodży – całokształcie działań określanych w terminologii unijnej jako „capacity building”.

Unia Europejska należy do głównych partnerów handlowych Kambodży, będąc drugim po USA importerem towarów z tego kraju. Wg danych Eurostat, obroty handlowe pomiędzy UE i Kambodżą rosną systematycznie, od ok. 600 mln Euro w 2003 r. do ponad 800 mln Euro

w ostatnich dwóch latach. W 2008 r. wyniosły one ok. 880 mln Euro, z importem Unii – 727 mln Euro oraz eksportem – ok. 152 mln Euro i ujemnym saldem w wysokości 575 mln Euro. W ciągu 6 miesięcy 2009 r. obroty wyniosły 390 mln Euro, z eksportem UE wynoszącym 81 mln Euro, importem: 309 mln Euro i ujemnym saldem wynoszącym 228 mln Euro. Eksport UE do Kambodży rośnie w ostatnich latach w tempie 10–12% rocznie (z wyjątkiem kryzysowego roku 2009). W 2007 r. Unia Europejska była odbiorcą ok. 17% eksportu Kambodży, a głównymi importerami były: Niemcy (7,5%), Wlk. Brytania (4,7%) i Hiszpania (2,9%). Towary kambodżańskie mają praktycznie bezcłowy dostęp do rynków unijnych w ramach programu „Everything but Arms”. UE nie należy do głównych inwestorów w Kambodży ze skumulowanymi inwestycjami w latach 2002 – 2007 o wartości nie przekraczającej 200 mln USD. Najwięcej aplikacji inwestycyjnych złożyły: Francja (łącznie o wartości 84 mln USD), Wlk. Brytania (63 mln USD), oraz Belgia (33 mln USD).

W 1997 r. podpisana została pierwsza umowa o współpracy pomiędzy UE i Kambodżą „European Union and Cambodia Framework Cooperation Agreement”, której celem było, m.in. zintensyfikowanie i dywersyfikacja współpracy gospodarczej, a zwłaszcza handlu poprzez zastosowanie klauzuli najwyższego uprzywilejowania (KNU) w kontaktach handlowych.

Unia Europejska oraz poszczególne kraje członkowskie realizują szereg projektów pomocowych z udziałem funduszy UE i krajowych. W 2007 r. UE przeznaczyła ponad 170 mln USD na pomoc dla Kambodży w ramach różnorodnych projektów pomocowych, co stanowiło ok. 25% całej pomocy międzynarodowej w tym okresie. Programy pomocowe mają na celu wspieranie Kambodży we wprowadzaniu reform administracyjnych, podnoszenie wiedzy w Kambodży nt. regulacji, procedur i zasad funkcjonowania poszczególnych sektorów gospodarki w UE, podnoszenie przejrzystości prowadzenia działalności gospodarczej w Kambodży – całokształcie działań określanych w terminologii unijnej jako „capacity building”.

DOSTĘP DO RYNKU DLA POLSKICH TOWARÓW I USŁUG.

Brak polskich inwestycji w Kambodży, a także stosunkowo niewysoki poziom wymiany towarowej (wzajemne obroty wyniosły w 2010 r. ok. 93 mln USD, z czego polski eksport stanowił zaledwie ok 8,5 mln USD) powodują, że szereg kwestii, istotnych dla innych krajów o większym stopniu zaangażowania gospodarczego w tym kraju, związanych z dostępem do jego rynku – nie jest sygnalizowanych placówce przez polskie podmioty gospodarcze. Najistotniejszym od strony praktycznej, z punktu widzenia polskiego przedsiębiorcy, elementem oceny dostępu do rynku - są taryfy celne. Z uwagi na brak umowy o wolnym handlu pomiędzy Unią Europejską a ASEAN czy też poszczególnymi jego członkami – Polska, podobnie jak inne kraje UE, posiada status KNU (MFN - Most Favoured Nation). Kambodża ma 100% stawek związanych (w ramach zobowiązań podjętych w WTO), zarówno w zakresie artykułów rolnych, jak i nie-rolnych. Docelowo, finalne stawki związane na towary rolne wynosić mają: pomiędzy 50 i 100% - na 0,9% produktów, 25 do 50% - na 57% produktów, 15-25% - na 14,7% produktów, 10 do 15% na 17,4% produktów, 5 do 10% - na 7,3%

produktów, pomiędzy 0 i 5% - na 3,3% produktów. Wg ostatnich danych WTO większość stawek stosowanych w stosunku do towarów rolnych wahała się w zakresie: 5-10% (39,5% towarów), 10-15% (20,3% towarów), 25-50% (35,1% towarów). Średnie, finalne stawki związane na towary pochodzenia roślinnego i zwierzęcego w Kambodży wahają się w granicach 22,2% (ziarna oleiste, tłuszcze i oleje) do 36,6% (napoje i wyroby tytoniowe). W przypadku tych ostatnich towarów, najwyższe stawki osiągają wartość 60%. Średnia linii taryfowych (s. związanych) dla zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego (jeden z obszarów zainteresowania polskich eksporterów) wynosi 32,3%, a średnia stawek stosowanych w stosunku do MFN, wynosi 27,8% (najwyższe 40%). Dla nabiału, stawki te wynoszą odpowiednio: 36,5% i 25,8% (maks. 40%). Na warzywa i owoce, finalne stawki związane średnio wynoszą 26%, stosowane 14% (maks. 40%). Na zboża i produkty zbożowe średnie stawki związane wynoszą 29,2%, a stosowane dla MFN – 19,8% (maks. 40%). W zakresie towarów nie-rolnych finalne stawki związane wynoszą: pomiędzy 25 do 50% - na 23,1% produktów, 15-25% - na 17,2% produktów, 10 do 15% na 29,9% produktów, 5 do 10% - na 29,1% produktów, a zerowe – na 1,1% produktów.

W zakresie maszyn i urządzeń – grupy towarów o potencjale sprzedaży z Polski do Kambodży - występują następujące stawki:

-na maszyny nie-elektryczne średnie, finalne stawki związane wynoszą 15,5% (maks. 35%, docelowo 1,8% towarów w tej grupie będzie importowanych bezcłowo). Na maszyny i urządzenia elektryczne: średnie stawki związane wynoszą 26,8%, a stosowane 24,2% (maks. 35%). Urządzenia do transportu: średnie, finalne stawki związane wynoszą 24,3%, a stosowane 4,2% (maks. 43%). Inną grupą potencjalnego zainteresowania polskich eksporterów są minerały i metale. W grupie tej średnie finalne stawki związane wynoszą 20,3% (maksymalne – 40%), a stosowane – 16,3% (maks. 35%).

W zakresie barier pozataryfowych, w Kambodży obowiązuje zakaz importu w celach handlowych następujących produktów: narkotyków, środków psychotropowych i ich pochodnych, odpadów toksycznych, substancji trujących, pestycydów. Import szeregu towarów wymaga uzyskania licencji od stosownych władz, np. farmaceutyków (z Ministerstwa Zdrowia), nawozów sztucznych, żywych zwierząt, mięsa (z Min. Rolnictwa), broni, mat. wybuchowych, amunicji (z Min. Obrony), kamieni szlachetnych (z Banku Centralnego). W ramach GATS Kambodża zgodziła się na świadczenie przez obcokrajowców usług prawnych w zakresie zagranicznych systemów prawnych oraz prawa międzynarodowego. Świadczenie usług w zakresie prawa Kambodży wymaga „stowarzyszenia” się z firmą miejscową, ale istniejące przepisy nie wyjaśniają do końca tego pojęcia i nie podają jego definicji. Stosunkowo szeroko otwarty jest sektor usług telekomunikacyjnych i firmy zagraniczne cieszą się równymi prawami z firmami miejscowymi (tzw. „national treatment”).

DOSTĘP DO RYNKU PRACY. ŚWIADCZENIE USŁUG I ZATRUDNIANIE OBYWATELI RP

Zatrudnienie obcokrajowca w Kambodży regulowane jest przez Law on Immigration z 22 września 1994 r. i Investment Law z 4 sierpnia 1994 r. Na podstawie tej ostatniej ustawy

inwestorzy w Kambodży mają prawo zatrudniać obcokrajowców na stanowiska kierownicze, eksperckie - jeśli nie można zatrudnić pracowników miejscowych o tych samych kwalifikacjach. Jednocześnie pracodawca zobowiązany jest zapewnić pracownikom miejscowym szkolenia podnoszące ich kwalifikacje zawodowe i promować ich na wyższe stanowiska. Pozwolenia na pracę dla obcokrajowców muszą być autoryzowane przez Council for Development of Cambodia (CDC). Obcokrajowiec może być również zatrudniony w firmie miejscowej, ale musi spełniać szereg warunków, a procedura uzyskania pozwolenia na pracę jest skomplikowana. W przypadku

zatrudnienia w organizacjach międzynarodowych i pozarządowych jest ona znacznie prostsza. Pozwolenie zatrudnienia wydawane jest na okres 1 roku i może być przedłużane do czasu upływu ważności pozwolenia na pobyt obcokrajowca w Kambodży. 5.3. Nabywanie i wynajem nieruchomości. Nabycie ziemi przez obcokrajowca w Kambodży jest zabronione. Podstawową formą prawną używania ziemi przez cudzoziemca jest dzierżawa, która wynosi maksymalnie 99 lat. Ustanowiona w Kambodży firma zagraniczna korzystająca z przywilejów inwestycyjnych nadanych przez Cambodia Investment Board (CIB) i Cambodia Development Council (CDC) może być wyłącznym właścicielem gruntów, na których jest położona, niezależnie od wielkości udziałów zagranicznych. W przypadku firm działających w sektorach nie podlegających zachętom inwestycyjnym, warunkiem nabycia ziemi są większościowe udziały obywateli Kambodży. Obywatel Kambodży ma prawo nabyć grunt na nazwisko współmałżonka, który jest obcokrajowcem.

Opracowano na podstawie danych z Informatora Ekonomicznego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, 2014 r.

Ambasada Królestwa Kambodży

ul. Drezdeńska 3

03-969 Warszawa

telefon: (0-22) 616 52 31

fax: (0-22) 616 18 36

e-mail: royalembassyofcambodia@neostrada.pl

Izba Gospodarcza w Phnom Penh (Phnom Penh Chamber of Commerce) www.ppcc.org.kh

CIEKAWOSTKI

Oficjalna prasa ekonomiczna

The Phnom Penh Post www.phnompenhpost.com/

Agence Kampuchea Presse www.camnet.com.kh/akp/

Oficjalne strony o charakterze ekonomicznym

National Bank of Cambodia (NBC) www.nbc.org.kh

Economic Institute of Cambodia www.eicambodia.org/

National Institute of Statistics www.nis.gov.kh/

Przewodnik po Kambodży www.abckambodza.pl

www.mandalay.pl/kambodza

Lasy zajmują ok. 40% powierzchni kraju. Symbolem Kambodży są powszechnie występujące tzw. palmy cukrowe, które wykorzystuje się jako surowiec budowlany oraz podstawowy składnik do wyrobu cukru, octu, lekarstw i wina. Drewno stanowi główny surowiec energetyczny kraju, dlatego środowisko naturalne zagrożone jest przez silne wylesianie.

Od 1986 roku istnieje możliwość zwiedzania Kambodży. Do najbardziej interesujących miejsc należą:

- Stolica Phnom Penh, z Pałacem Królewskim i Srebrną Pagodą
- Kompleks Angkor ze Świątynią Angkor Wat i miastem Angkor Thom z pałacem królewskim

